

ØKONOMER: Finansieringen af "Blå plan" ganske usikker.

Af:

Preben Etwil, økonom

Bent Greve, professor, RUC

Flemming Ibsen, professor, AAU

Jesper Jespersen, professor, RUC

Henrik Herløv Lund, økonom

Per Kongshøj Madsen, professor, AAU

Vil Blå plan øge beskæftigelsen?

Efter S+SF's fremlæggelse af deres 2020 – plan har man i pressen kunnet læse, at en håndfuld "topøkonomer" betegner "Rød plan" som usikker, navnlig hvad angår finansieringen, mens finansieringen af "Blå plan" betegnes som langt mere "kontant" og "sikker". Det er naturligvis godt, at økonomer deltager i debatten om og kvalificeringen af de langtidsøkonomiske planer, der fremlægges af partierne. Man kunne dog ønske sig, at denne indsats også gjaldt regeringens 2020 plan: "Reformpakken 2020" og ikke kun rettede sig mod "Fair Løsning 2020". Og at pressen gav plads til, at de forskellige planer blev vurderet på samme kritiske måde.

Regeringens plan må nemlig betegnes som ganske usikker, også på finansieringssiden. "Reformpakken" 2020 skal som bekendt forbedre de offentlige finanser med 47 mia. kr i 2020. Udover Genopretningspakken skal det vigtigste bidrag hertil komme fra tilbagetrækningsreformen. Regeringen har her en forventning om, at tilbagetrækningsreformen vil øge beskæftigelsen frem til 2020 med 65.000 personer.

Imidlertid ændrer tilbagetrækningsreformen ikke i sig selv på beskæftigelsen, men øger i første omgang kun arbejdsudbuddet. Regeringens plan baserer sig her på den antagelse, at dette øgede arbejdsudbud frem til 2020 vil øge beskæftigelsen. Ifølge regeringens tilbagetrækningsudspil skulle der være en sådan klar sammenhæng mellem øget arbejdsudbud og øget beskæftigelse.

Fra økonomisk hold kan man imidlertid ikke genkende en sådan sikker sammenhæng. Det er en ganske udbredt opfattelse blandt økonomer, at strukturreformer, der øger arbejdsudbuddet, også skaber muligheden for et større nationalprodukt på sigt. Men det er langt fra det samme som, at der i konkrete historiske perioder vil være en entydig sammenhæng mellem øget arbejdsudbud og øget beskæftigelse.

Der er hermed heller ingen garanti for, at et øget arbejdsudbud gennem fremskyndet afvikling af efterlønnen fra 2014 lige netop frem til 2020 vil resultere i en øget beskæftigelse i det af regeringen forudsatte omfang.

18 mia. i blå plan usikre.

For at øget arbejdsudbud skal kunne omsættes i øget beskæftigelse forudsætter det, at efterspørgslen på arbejdsmarkedet stiger parallelt med arbejdsudbuddet. Men der er ingen automatik, som sikrer et sådant samspil. For eksempel voksede arbejdsudbuddet fra 1973 til 1993 med omkring 320.000 personer. Men beskæftigelsen steg kun med 6.000 personer. Til gengæld voksede arbejdsløsheden med omkring 314.000 personer som en kras illustration af pointen om, at der ikke er en simpel sammenhæng fra øget arbejdsudbud til flere jobs. Økonomer har så henvist til, at et øget arbejdsudbud via markedsmekanismen gennem løntilpasning kan omsættes i øget beskæftigelse. Men om en sådan løntilpasning kan ske i vore dages gennemregulerede arbejdsmarked må vel også siges at være usikkert, og vil i hvert tilfælde være en ganske langsigtet proces, hvor der ikke er nogen sikkerhed for, at det vil være indtruffet i 2020.

Regeringen har endvidere henvist til stigende efterspørgsel efter arbejdskraft fra et kommende opsving. Men selvom det går langsomt fremad med dansk økonomi, er et dansk opsving grundlæggende afhængig af de udenlandske konjunkturer, navnlig i EU og USA. Og her ser udsigterne desværre mindre lyse ud, gældsproblemerne i både EU og USA og de stramninger i den økonomiske politik, som de har og vil føre til, taget i betragtning.

En anden af regeringen fremført kilde til øget efterspørgsel efter arbejdskraft er den demografiske udvikling, hvor arbejdsstyrken skrumper med 50.000 personer i de kommende år. Afgangen fra arbejdsmarkedet vil ganske rigtig være betydelig frem til 2020, især fra den offentlige sektor pga. den højere alderssammensætning her. Men på den anden side vil regeringen jo frem til 2013 føre nulvækst i den offentlige sektor og derefter frem til 2020 "smalvækst" med højst 0,8 pct. årlig realvækst. Og de heraf fremtvungne besparelser i kommunerne vil givet indebære en reduceret offentlig beskæftigelse. Således har nulvækstens første år allerede kostet 14.000 stillinger i kommunerne.

Er en udefrakommende beskæftigelsesfremgang på op til 65.000 flere jobs således usikker, må det betragtes som afgørende, hvorvidt de økonomiske planer så selv indeholder instrumenter, der bidrager til skabelse af økonomisk vækst og flere jobs. Men hvor "Fair Løsning 2020" anviser redskaber til at skabe flere jobs også i den private sektor gennem øgede offentlige investeringer samt flere midler til velfærd, har regeringen indtil nu ikke fremlagt initiativer, der kommer i nærheden af at skabe de nødvendige flere arbejdspladser. Dermed er der altså betydelig usikkerhed om op til 18 mia. kr eller 2/5 af finansieringen af regeringens egen plan, og alene derfor må usikkerheden i planen således betegnes som betydelig.

Opkvalificering af arbejdsstyrken også nødvendig.

Hertil kommer det yderligere problem for Blå plan, at det øgede udbud fra efterlønsindgrebet i vid udstrækning består af ældre ufaglærte, idet det hidtil jo fortrinsvis er korttidsuddannede, som har benyttet sig af efterlønsordningen. Det kolliderer imidlertid med, at det under krisen netop i høj grad er ufaglærte arbejdspladser, som er forsvundet. Meget tyder på, at de hverken nu eller senere kommer tilbage, fordi arbejdsmarkedet er under forandring med stigende efterspørgsel efter arbejdskraft med uddannelse, mens behovet for ufaglært arbejdskraft bliver mindre. Skal efterlønnerne i beskæftigelse, kræver det således ikke

blot jobs, men også en omfattende opkvalificeringsindsats. Ligesom jobbene, så kommer mere videre – og efteruddannelse imidlertid ikke af sig selv, men kræver en politisk indsats, der bør være bygget i den langtidsøkonomiske planlægning. Men hvor Rød plan her faktisk vil afsætte midler til øget uddannelse, herunder give netop ufaglærte mulighed for erhvervskompetencegivende uddannelse i 3 år på dagpenge, forekommer Blå plan både at mangle midler og initiativer på dette område, hvilket yderligere svækker udsigten til, at man ved fremskyndet afvikling af efterlønnen vil kunne få 65.000 flere i beskæftigelse.

Endelig kan vi få et kedeligt samspil mellem efterlønsreformen og dagpengereformen, som halverede dagpengeperioden. En pæn del af de, som i dag går på efterløn, er arbejdsløse, men muligheden for at ombytte ledighed med efterløn vil tilbagetrækningsreformen jo fremover begrænse gennem højere efterlønsalder. Som resultat af dagpengereformen vil mange ledige i de kommende år imidlertid begynde at falde ud af dagpengesystemet og herefter overgå til kontanthjælp. Det vil også ramme ældre ledige, som efter 2014 først kan gå senere på efterløn. Og erfaringerne er desværre at der er en forøget risiko for, at sådanne langtidsledige falder ud af arbejdsmarkedet.

Andre usikkerheder ved provenuet af efterlønsreformen.

I al stilfærdighed må der også peges på nogle ganske store potentielle omkostninger ved reformen. For i forbindelse med den strammere adgang til efterlønnen åbnes jo op for, at nedslidte i stedet kan søge "seniorførtidspension". Regeringen regner her med en begrænset udnyttelse af denne nye ordning, men erfaringerne fra fx fleksjobordningen viser jo, at nye ordninger kan få uventet stor tilgang.

En ligeledes i dag ubekendt omkostning ved tilbagetrækningsreformen er, at den åbner op for skattefri udbetaling af efterlønsbidrag indbetalt fra 1999 og frem til 15. maj 2011. Fører forringelserne i efterlønsreformen til massiv udnyttelse af denne mulighed, vil det også forringe de offentlige budgetter.

Alt i alt synes Blå plan således at have gjort regning uden vært, hvad angår de 18 mia. kr, som denne del af planen skulle skaffe.